

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Direktorat za gozdarstvo in lovstvo
Dunajska 22
1000 Ljubljana
gp.mkgp@gov.si

Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije

Tržaška cesta 2
SI – 1000 Ljubljana
Slovenija
T +386 1 426 58 75
F +386 1 425 11 81
dopps@dopps.si
www.ptice.si

ID za DDV: SI68956029
TRR: SI56 0430 2000 3155 297

Pripombe DOPPS na predlog Načrta sanacije gozdov, poškodovanih v požaru Goriški Kras

Spoštovani,

na Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) smo bili seznanjeni, da med 15. 11. in 13. 12. 2022 poteka javna razgrnitev predloga Načrta sanacije gozdov, poškodovanih v požaru Goriški Kras, šifra 340-75/2022 (v nadaljevanju: Načrt). Na predlog Načrta podajamo sledeče pripombe.

Uvodoma ugotavljamo, da požarišče, ki je predmet Načrta, v celoti leži znotraj omrežja Natura 2000. To pomeni, da je Slovenija pravno zavezana k ohranjanju varovanih vrst in habitatnih tipov na teh območjih. Menimo pa, da predlagani Načrt ne naslavlja ustreznih ciljev ohranjanja narave, ki izhajajo iz varstvenega statusa območja. Zato predlagamo, da se v sodelovanju vseh merodajnih strok pripravi takšen načrt za sanacijo požarišča, ki bo usklajen tudi s cilji ohranjanja narave. V naših pripombah se sklicujemo predvsem na cilje ohranjanja populacij varovanih vrst ptic, dodajamo pa, da mora načrt sanacije požarišča ustrezno upoštevati tudi druge cilje ohranjanja narave na območju. Z vidika ohranjanja populacij ogroženih vrst ptic je pomembno zlasti posebno območje varstva POV SI5000023 – Kras (v nadaljevanju: POV Kras).

OBNOVA HABITATOV PTIC KULTURNE KRAJINE

Območje POV Kras je bistvenega pomena za ohranjanje ptic tradicionalne kraške kulturne krajine - značilnega mozaika ekstenzivnih travnikov in pašnikov, suhozidov, mejic in zemljišč v različnih fazah zaraščanja¹. Med varovanimi vrstami ptic kulturne krajine na tem območju kontinuirano upadajo zlasti populacije hribskega (*Lullula arborea*) in poljskega škrjanca (*Alauda arvensis*), vrtnega strnada (*Emberiza hortulana*), rjavega srakoperja (*Lanius collurio*) in velikega skovika (*Otus scops*).^{2,3} Kot poglavitna

¹ Kmecl, P. & K. Denac (2018): The effects of forest succession and grazing intensity on bird diversity and the conservation value of a Northern Adriatic karstic landscape. *Biodiversity Conservation* (2018) 27: 2003–2020. <https://doi.org/10.1007/s10531-018-1521-2>

² Denac K., Basle T., Blažič B., Bordjan D., Božič L., Denac D., Kmecl P., Koce U., Mihelič T. (2022): Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2022. Poročilo. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. DOPPS, Ljubljana.

³ Kmecl P., Gamser, M. (2021): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine - delno poročilo za leto 2021. DOPPS, Ljubljana.

Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije

Tržaška cesta 2
SI – 1000 Ljubljana
Slovenija
T +386 1 426 58 75
F +386 1 425 11 81
dopps@dopps.si
www.ptice.si

ID za DDV: SI68956029
TRR: SI56 0430 2000 3155 297

dejavnika ogrožanja teh vrst na tem območju sta prepoznani intenzivno zaraščanje kraške krajine zaradi opuščanja tradicionalne rabe (paša, košnja) in obsežno preteklo pogozdovanje s črnim borom.

Odpravljanje zaraščanja, vključno s krčitvami gozda, je poleg ohranjanja obstoječih značilnih habitatov zato eden ključnih ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja varovanih vrst ptic na tem območju. V tem kontekstu požare na Krasu pojmuje kot naravno motnjo, ki prispeva k ohranjanju mozaičnosti združb v različnih fazah sukcesije in s tem tudi k ohranjanju habitatov ogroženih vrst ptic. Ocenjujemo, da je aktualni požar na Goriškem Krasu na zemljiščih, ki so bila zaradi pretekle opustitve tradicionalne rabe in načrtnega pogozdovanja zaraščena z gozdom, vzpostavil primerne izhodiščne pogoje tudi za obnovo habitatov ogroženih vrst ptic, varovanih v okviru Nature 2000.

Zato pozdravljamo, da so bile v okviru predlaganega Načrta za zagotavljanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov na območjih Natura 2000 identificirane tudi površine, na katerih je predvidena ponovna vzpostavitev kmetijske rabe. Ocenjujemo pa, da je teh površin bistveno premalo, saj predstavljajo le dobrih 15 % požarišča: 514 ha na zemljiščih, ki so po namenski rabi kmetijska, po dejanski pa so bila pred požarom gozd ali zemljišča v zaraščanju, ter 61,5 ha na zemljiščih, ki so tudi po namenski rabi gozdna. Zato predlagamo, da se zaradi zagotavljanja zadostnega obsega značilnih habitatov najbolj ogroženih varovanih vrst ptic na območju požarišča znatno poveča razmerje med kmetijsko rabo in gozdom. S tem namenom naj se v predlog prekategorizacije namenske rabe iz gozda v kmetijska zemljišča vključi več površin, ki predstavljajo potencialne površine za vzpostavitev naravovarstveno pomembnih habitatov ciljnih vrst in habitatnih tipov na območjih Natura 2000. Povečanje obsežnih ekstenzivnih kmetijskih površin na Krasu je dobrodošlo tudi z vidika varstva pred požari, saj v nasprotju z obsežnimi gozdnimi površinami omejujejo širjenje požarov, ki bodo zaradi podnebnih sprememb v prihodnosti predvidoma še pogostejši in intenzivnejši.

PROBLEMATIKA TUJERODNIH VRST

Požar je žal pospešil tudi razrast invazivnih tujerodnih vrst, kar že samo po sebi predstavlja velik izziv za ohranitev in obnovo biotske raznovrstnosti, značilne za tradicionalno kraško kulturno krajino. Menimo, da je predvideno načrtno vnašanje več drugih tujerodnih vrst v procesu pogozdovanja naravovarstveno nesprejemljiv ukrep, ki je vprašljiv tudi z vidika prilagajanja na podnebne spremembe. Gozdne združbe bodo sledile dejanskim podnebnim spremembam in se nanje prilagajale po naravni poti, medtem ko izbor vrst za pogozdovanje v Načrtu zasleduje nedorečen scenarij podnebnih sprememb, kar tudi vzbuja dvom o uspešnosti tega eksperimenta. Bistveni napor pri sanaciji požarišča bi morali tako biti osredotočeni na dosledno odpravljanje invazivnih tujerodnih vrst in ne v vnašanje novih prek gozdnogojitvenih ukrepov.

OBNOVA GOZDA

Predlagamo, da obnova gozda v največji možni meri poteka po poti naravne sukcesije ob doslednem odstranjevanju invazivnih tujerodnih vrst in ustrezni negi samoniklih domorodnih rastlin, ali kvečjemu ob podpori sajenja in setve izključno tistih domorodnih rastlin, ki so bile na območju požarišča prisotne že pred požarom.

Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije

Tržaška cesta 2
SI – 1000 Ljubljana
Slovenija
T +386 1 426 58 75
F +386 1 425 11 81
dopps@dopps.si
www.ptice.si

ID za DDV: SI68956029
TRR: SI56 0430 2000 3155 297

Na območju POV Kras so z vidika ohranjanja habitatov varovanih vrst ptic gozdovi pomembni za manjše število vrst, kot je ekstenzivna kulturna krajina. Pomembni so zlasti kot gnezditveni habitat kačarja (*Circaetus gallicus*), sršenarja (*Pernis apivorus*) in podhujke (*Caprimulgus europaeus*). Nobena od teh vrst pa ne zahteva obsežnih sklenjenih gozdnih površin. Z vidika zagotavljanja primerne habitata za podhujko in sršenarja je še zlasti pomembna mozaičnost, ki vključuje sestoje z ustreznimi presvetlitvami in odprtimi površinami.

NAMEŠČANJE IN VZDRŽEVANJE GNEZDILNIC

V načrtu je v sklopu vzdrževanja življenjskega okolja prostoživečih živali in ohranjanje biotopov oziroma zatočišč predvidena tudi namestitev 200 gnezdilnic v gozdni prostor in na gozdni rob. Ugotavljamo, da v načrtu ni opredeljeno, katerim vrstam je ta ukrep ciljno namenjen. Nameščanje gnezdilnic na območju požarišča je smiselno predvsem za varstveno prioritete vrste: velikega skovika (*Otus scops*) in smrdokavro (*Upupa epops*) in zlatovranko (*Coracias garrulus*). Na to, katera vrsta bo zasedla gnezdilnico, lahko vplivamo z njenim dizajnom. Pri klasičnih gnezdilnicah z okroglo vhodno odprtino je najpomembnejši premer vhodne odprtine. Za našete ciljne vrste je ustrezen premer vhodne odprtine 50 mm. Izrednega pomena pa je tudi ustreza namestitev gnezdilnice v naravi. Slabo nameščena gnezdilnica ali gnezdilnica z neprimernim dizajnom za ptice lahko pomeni ekološko past, zaradi česar je pomembno, da ukrep izvede strokovnjak ornitolog, ki se bo izognil vsem najpogostejšim napakam pri izdelavi in nameščanju gnezdilnic. Ciljnim vrstam primerno naj se v sodelovanju z ornitologom določijo tudi prednostna območja nameščanja gnezdilnic.

Po namestitvi je treba redno spremljati stanje gnezdilnic in jih vzdrževati oziroma dotrajane gnezdilnice po potrebi nadomestiti z novimi. Z namenom vrednotenja uspešnosti ukrepa je smiselno tudi sistematično spremljanje zasedenosti gnezdilnic. Predlagamo terenski ogled vseh gnezdilnic enkrat letno tekom gnezditvenega obdobja, v okviru katerega se z neinvazivno metodo preveri zasedenost gnezdilnic in oceni dotrajanost gnezdilnice. Vzdrževalna dela je treba opraviti izven gnezditvenega obdobja, najbolje v zimskem času.

MONITORING IN RAZISKAVE CILJNIH VRST

Predlagamo, da se v načrt vključi tudi monitoring abundance (diverzitete) ciljnih vrst Natura 2000 in ostalih varstveno pomembnih vrst ptic na območju požarišča, na 110 stalnih vzorčnih ploskvah gozdne inventure (SVP). Metodologija monitoringa je znana in že uporabljena v Sloveniji ter je kompatibilna s popisno metodo gozda (lahko poteka na istih, sistematično položenih točkah). Popis bo potekal s točkovno metodo, dvakrat v gnezditveni sezoni, vsako popisno leto monitoringa. Namen popisa je ugotavljanje vpliva požara in sanacijskih ukrepov na ptice, predvsem na naslednje Natura vrste: hribski škrljanec, rjavi srakoper, smrdokavra in veliki strnad (*Miliaria calandra*). Na istih točkah predlagamo tudi izvedbo specializiranih večernih popisov podhujke in velikega skovika.

Predlagamo tudi monitoring prisotnosti kačarja (*Circaetus gallicus*) in GPS telemetrijo gnezdečega para kačarja (vsaj en gnezdeči osebek), ter telemetrijo gnezdečega para uharice (*Bubo bubo*) (vsaj en gnezdeči osebek) na območju požarišča. Monitoring bo zagotovil vpogled v rabo požarišča ter odziv na sanacijske ukrepe. Oba monitoringa (točkovni popis in monitoring obeh varstveno pomembnih vrst) bosta prav tako

omogočila načrtovanje eventualnih ukrepov za varstvo vrst, saj bosta v povezavi s sanacijskimi ukrepi omogočila izdelavo multivariatnih modelov uporabe požarišča.

Mnenje pripravili: dr. Urška Koce, Matej Gamser, dr. Primož Kmecl, Tomaž Mihelič in Domen Stanič

Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije

Tržaška cesta 2
SI – 1000 Ljubljana
Slovenija
T +386 1 426 58 75
F +386 1 425 11 81
dopps@dopps.si
www.ptice.si

ID za DDV: SI68956029
TRR: SI56 0430 2000 3155 297

dr. Damijan Denac, direktor

Ljubljana, 13. 12. 2022

